

Úti beszámoló

a Berlinben 2007. április 24–27. között megtartott rendezvényekről

Főigazgató úr távollétében és az OKM levéltári referetúrájának (Künstler Ferenc) elvi jóváhagyásával összesen három rendezvényen voltam jelen, amelyekről az alábbi összefoglaló jelentést teszem:

A) 3. Európai konferencia az EAD, EAC és METS szabványokról

A konferencián olyan előadásokat hallottunk, amelyek a nemzeti (USA, német, francia, lengyel, olasz, ausztrál) eredményeket igyekeztek bemutatni a levéltári szabványok alkalmazása területéről. Az EAD a levéltári segédletek szabványos – strukturált – leírását, az EAC a levéltári anyagok szerzőiről szóló információk szabványosan strukturált leírását (és cseréjét), a METS (Metadata Encoding and Transmission Standard) a metaadatok kódolását és átvitelét teszi lehetővé.

A következő kérdések – mint a konferencia tapasztalatai – merültek fel a hallottak alapján:

1. Végzünk-e olyan tevékenységet, amely e szabványok alkalmazását igényli? (Igen, hiszen mind a levéltári segédletek előállítására egyre nagyobb figyelmet és energiákat fordítunk, mind a levéltári anyag leírására törekszünk).
2. Vannak-e olyan nemzetközi felületek, amelyek az azonos jellegű adattartalmakat kívánják megjeleníteni, és emiatt szükség van a szabványosításra a tartalom leírásában és a metaadatok megadásában? (Elenyésző számban, de ezek száma növekszik; fontos kérdés, hogy ilyen európai közös felületekben részt veszünk-e vagy éppen kimaradunk azokból).
3. Ki végzi el a szabványnak megfelelő leírások elkészítését? Milyen előismereteket igényel? Milyen képzés szükséges ehhez? (A német levéltárosokat külön erre is képzik, és az ő feladatuk a szabványos leírások elkészítése. Ugyanakkor megfelelő szoftverek állnak rendelkezésükre ahhoz, hogy ne magát a jelölőnyelvet kelljen megtanulni, hanem annak alkalmazását. Ez Magyarországon is elérhető, vö. DigTool szoftver).
4. Megállapítható volt, hogy az egész országra kiterjedő eredményeket csak a szakmailag elől álló, vagy a koncentrált, központi irányítás alatt álló levéltári közösségekben lehetett elérni (USA, Németország, Franciaország), ahol vagy a nemzeti levéltár, vagy a minisztériális szint elég erős a szakmai érdekérvényesítés – *horribile dictu* – az utasítás kiadása terén.

Összegzés: a levéltári munka eredményeinek közzétevése elengedhetetlen a szakma megítélése és jövője szempontjából. Kulcsfogalmak: a láthatóság (segédletek), és a hozzáférés (szabványos /meta/adattartalom, digitalizálás, offline vagy online közzététel). Ezért elengedhetetlenül szükséges, hogy a levéltáros kollégákat felkészítsük arra, hogy a levéltári szabványok célját, hasznosságát, tartalmát, alkalmazási lehetőségeit és módszereit ismerjék (→ OKTATÁS), ezek segítségével a rendezett iratanyagot lássák el megfelelő segédletekkel (→RENDEZÉS? SEGÉDLETKÉSZÍTÉS), és készítsék el az adatokat (→FELDOLGOZÁS, ADATOLÁS). A kérdés nem ilyen komplex módon való kezelése még akkor sem fog hozni eredményt, ha addigra a központi akarat (minisztérium vagy kiemelt levéltár útján) megteremtődne.

A konferencia számos előadásában ezeket a kérdéseket járták körül, a befogadhatónál is mélyebb és tömegesebb méretekben.

B) EURBICA – általános gyűlés

A gyűlés összesen 2 órán át tartott, és nem volt jelenléti katalógus, sőt mindenki előtt nyitva volt. A megbeszélésen az agendában is rögzített napirend szerint haladtunk és foglaltunk állást.

Ez a nyilván nem tartás melletti véleménynyilvánítás (szavazás) az egész ülés értékét jelentősen devalválta.

1. A 2006. évi (májusi) Varsóban tartott ülés jegyzőkönyvét elfogadtuk.

2. Daria Nalecz levéltári területről távozásával az EURBICA-ban betöltött lengyel pozíció is megüresedett; az új lengyel főigazgató egyetértett azzal, hogy a továbbiakban a lengyeleket Stepniak úr fogja képviselni. D. Nalecz alelnöki pozícióját a továbbiakban Andreas Kellerhals (Svájc) vette át.

3. Olaszországban M. Boisdeffre ismeretei szerint változott a főigazgató személye, és nem tudnak semmit arról, hogy ki az új. Az olasz képviselő azonban fölállt, és elmondta, hogy Salvatore d'Italia nem főigazgató volt, hanem a minisztérium vezető beosztású munkatársa, az ő pozíciójában van változás, a főigazgató az maradt, aki volt. Ez az EURBICA vezetőségének tájékozottságát tükrözi.

4. Beszámoltak az EURBICA-projektekről:

a) a jogi adatbázisokról, amelyet Christine Martinez elnök ismertet: van pénz az adatbázis építésére, legalábbis pályázatot nyújtottak be rá, és eséllyel (5000 €). 2008-ra (Kuala Lumpur) már a működő adatbázisról szeretnének beszámolni. A támogatás esetében azonban a tagok aktív közreműködésére számítanak, mert az ő munkájuk nélkül az adatbázis csak egy üres felület marad. Minden információt küldjünk tehát meg nekik.

b) Record management Training: a finn nemzeti levéltár támogatja ezt a projektet. Izland és Franciaország is részt vesz ebben a bizottságban, egy test-workshopot kívánnak összeállítani. 1000 € van arra, hogy a betanításhoz szakembert küldjenek ki.

c) Elektronikus levéltár: Az EURBICA weboldalát megújítják, fórumként működhet, már e-Archivum témájában meg is nyitottak egy felületet. Összesen 7 téma van (= general issues, strategies, standards, tools, projects, legal issues, storages). A honlap angol és francia nyelvű, kicsit keverve.

Finnország már egy prezentációt elhelyezett az oldalon, Franciaország is készít egyet. A felület az információk gyors megosztását teszi lehetővé (www.eurbica.org)

d) Az európai levéltárosi kompetencia

Nekünk, levéltárosoknak is szükségünk van speciális ismeretekre, ezeket határozzuk meg! Milyen kompetenciákkal kell rendelkeznie a levéltárosnak? A vezetőség önkénteseket vár, akik ebben a munkában részt kívánnak venni (nem volt önkéntes jelentkező).

Ki akarnak dolgozni egy kompetenciamodellre, hogy a saját szakmánkat leírjuk, meghatározzuk.

5. Az EURBICA és az EU Tanács kapcsolata: Javaslatként elhangzott, hogy az EURBICA elnöke hivatalból vegyen részt a továbbiakban az EBNA üléseken is.

6. A levéltári épületekről elérhető információkat a finn levéltár honlapján igyekeznek összefoglalni.

7. Az ICA honlapja a következő hónaptól megújul (valóban megváltozott). A továbbiakban külsős is egyszerűbben tud dokumentumot elhelyezni a honlapon.

8. Az orosz delegáció vezetője (Taraszov) bejelentette, hogy június 29-én lesz Szentpéterváron az új levéltárárpület avatása, mindenkit ezúton is meghívtak.

9. Szó esett az Eu Digitális Könyvtárról, Domarkas úr azt kérte, hogy pontosan definiálják, mit értenek „Group on Access” alatt, mi a feladata? Mert nem mindegy, hogy milyen szakértő vesz benne részt.

10. Tagok tevékenysége: kéri az elnökség, hogy amennyiben bármilyen levéltári szakmai munkát végzünk, arról értesítsük őket, hogy hírt adhassanak arról is.

11. Végül a jelenlévők egyhangúlag elhatárolódtak attól (orosz, ismeretlen, izraeli delegációk), hogy a Kuala Lumpurban megrendezendő kongresszus idején legyen az

EURBICA következő ülése. Csakis Európában lehet ilyent tartani. A jelenlévők elfogadták azt a javaslatot, hogy a francia elnökség idején Párizsban legyen a találkozó, bár M. Boisdeffre jelezte, hogy ezt a felajánlását csak ideiglenesnek lehet tekinteni, mert nem egyeztetett erről a főnökeivel, és az elnökváltás után a helyzet még változhat úgy (kormányváltás lesz), hogy nem tudja majd elérni a rendezvény megtartását. Ezt a jelenlévők tudomásul vették.

C) European Board of National Archivists

Az ülésen vendégként jelen volt Svájc és Lichtenstein levéltárosa, és rendes tagként részt vettek az ülésen a bolgár és a román (Tudor Ratoiu) vezetők.

Az ülésen kiosztották a 2006. november 9-én Helsinkiben tartott ülés összefoglalóját (csatolom). Az előadásokat többnyire németül hallgattam, mert a fordítás angolra erősen akadozó – és emiatt fárasztó – volt, így viszont nem mindent értettem tökéletesen, de az emlékeztető olyan alapos, hogy abban majd részletesen összefoglalják az elhangzottakat.

Az első napon a Német Szövetségi Levéltár tevékenységéről hallottunk előadásokat:

1. *A fegyveres konfliktusok idején a kulturális javak védelméről* a Német Védelmi Minisztérium egyik katonai munkatársa tartott felolvasást.
2. Bemutatták a *Német Nemzeti Levéltár új épületkomplexumának* építési terveit és tájékoztatást adtak a már megindult beruházásról (az építkezést folyamatosan webkamera veszi, ami a levéltár honlapjáról is elérhető!).
3. *A németország szövetségi levéltári struktúra és a szövetség és tartományi együttműködés*
4. *A Bundesarchiv digitális levéltára: terv és távlatok* – nehezen követett előadás volt

A második nap délelőttjén az EBNA ügyeivel foglalkoztak:

A gyűlésen kiosztották a „Néhány gondolat az EBNA szervezetéről és szerepéről” szülő elaborátumot német és angol nyelven (csatolom), amelyet M. Boisdeffre, H. Weber és T. Lidman jegyeznek. A feljegyzés az European Archival Group (EAG) és az EBNA paralell tevékenységéről, valamint a két testület működésének előnyeiről és hátrányairól értekezik, amelyet szóban még bőségesen megvitattak, a kérdéshez hozzászólt F. Brady is az EU Bizottság részéről. Összességében a hosszú vita végül oda konkludált, hogy 2008-ig még megrendezik a félévi üléseket (Szlovénia és Franciaország), de aztán az új EU alkotmány bevezetését követő elnöklési ciklus megváltozásával elegendő lesz csak évi 1 alkalommal találkozni. Ugyanakkor Portugália jelezte, hogy strukturális változások miatt bizonytalan, hogy az őszi EBNA-t meg tudják-e szervezni? Erről majd később ígért megnyugtató tájékoztatást.

H. Weber megjegyezte, hogy ez az első alkalom, hogy sorszámozni kezdték az EBNA-üléseket, ez a 15., és a továbbiakban majd mindig sorszámozni is fogják.

Ezt követően a Bundesarchiv daofind projektjéről volt szó, a konferencián elhangzottakat megismételve (erről a kollégák bővebben is beszámoltak, én nem kaptam daofind CD-t.)

Szó esett sz Európai Levéltári Portálról is, amely a google-rendszerrel ellentétben nem az ismert (szavak, fogalmak) igyekszik eredményként kiadni, hanem az „ismeretlent”, vagyis célja a felfedezés és a kiderítés. Cél a hozzáférés javítása (analóg segédletek retrokonverziója), feltárás javítása. A munkálatokban sokan (GB, I, F, PL, E, M, D) részt vesznek. A levéltárspecifikus keresőmotort (Midosa) a Fellon Alapítvány anyagi támogatásával tudták megalkotni.

Budapest, 2007. május 4.

(Reisz T. Csaba)